

Vervolgonderzoek schepen en schippers

Voor vervolgonderzoek naar schepen en schippers kunt u terecht bij verschillende instellingen. Allereerst natuurlijk bij de Groninger Archieven. Daarnaast zijn er verschillende musea en archieven die u verder kunnen helpen. Hieronder volgt een overzicht.

Vervolgonderzoek bij de Groninger Archieven

Schippersgeslachten

Informatie over Groninger schippersgeslachten vindt u in de verzameling Damminga (toegang 948).

Schippersgilden

Een gilde was een vakorganisatie voor een bepaald beroep. Het gilde waakte over kwaliteit, prijzen en opleiding. Er waren verschillende gildes voor verschillende typen scheepvaart.

> In de stad Groningen:

- Schuitenschuiversgilde (turfschippers), 1603-1716: (toegangsnr. 1325, inv.nr. 81)
- Grootshippersgilde (zeevaart), 1608-1771: (toegangsnr. 1325, inv.nr. 115; index 214).
- Stulgersgilde (gilde van schippers van kleine vrachtschepen), 1771-1829: (toegang 1605, inv.nr. 121)

> Leek: kopieboek van het gildeboek van het Leekster schippersgilde, 1764 - 1858: (toegang 1032, inv.nr. 1094).

Zeemanscollege

Een zeemanscollege was een sociaal vangnet voor zeelieden. Het zeemansbestaan was zo risicovol dat verzekeren lange tijd niet mogelijk was. Het zeemanscollege was een vereniging. De leden betaalden contributie en bij ziekte of overlijden kregen de leden (of de nabestaanden) een bedrag uitgekeerd.

> Zeemanscollege 'De Groninger Eendracht': (toegangen 1438 en 1716).

Scheepsjagers

Waar zeilen op de binnenwateren onmogelijk was, bijvoorbeeld in grote delen van de Veenkoloniën, moest een schipper zijn schip trekken. Hij kon daarvoor een scheepsjager inhuren. De scheepsjager trok het schip met zijn paard. Scheepsjagers moesten een vergunning hebben: de zogeheten scheepsjagerspenning.

> Registers van scheepsjagers, 1903-1948 (toegang 1099, inv.nrs. 11511-11514, met index).

> Via de website van het Veenkoloniaal Museum is een [overzicht van scheepsjagers](#) te raadplegen, waarin u kunt zoeken op naam en woonplaats.

Handelsregister

Het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken bevat dossiers van scheepswerven, kustvaartbedrijven, schippers en scheepsverzekeringen uit de periode 1921-ca. 1980. Het Handelsregister is te doorzoeken via onze website. Zoek in het zoekvenster rechtsboven op de homepage op <Handelsregisterdossiers>. U kunt daarna in de zoektoegang zoeken op: bedrijfsnaam (komt soms overeen met de persoonsnaam van de eigenaar), plaatsnaam en KvK-nummers. Ook kunt het soort bedrijf als zoekterm proberen. De zoektoegang beslaat de gehele provincie, u zoekt dus direct door de handelsregisterdossiers van de Kamer te Groningen en de Kamer te Veendam. De dossiers kunt u vervolgens aanvragen en inzien in de studiezaal.

Haven Delfzijl

Voor registraties van binnengekomen en uit Delfzijl vertrokken schepen in de periode 1897-1969 zie:

- > Rijkshavenbedrijf Delfzijl, 1897 - 1957: (toegang 38, inv.nrs. 1,2, 288-289, 297-314)
- > Havenschap Delfzijl, 1958 - 1986: (toegang 698, inv.nr. 363). Met index op scheepsnaam over de jaren 1945-1969 onder inv.nrs. 364-367. Het fotomateriaal is te bekijken op www.beeldbankgroningen.nl.
- > Zie voor meer gegevens over de haven van Delfzijl ook het archief van het Loodswezen (toegang 81).

Passerende schepen

Meer gegevens over passerende schepen staan in de archieven van:

- > Provinciale Waterstaat, district Winschoten, 1948-1968 (toegang 1154, inv.nrs. 33-53): lijsten van schepen die bruggen zijn gepasseerd, opgesteld door brugwachters in diverse plaatsen in het district.
- > Termunterzijlvest (toegang 722, inv.nrs. 210-212): registratie van de schepen die in 1829, 1830 en 1834-1847 de haven van Termunterzijl hebben gelegen of het zijl zijn gepasseerd, met vermelding van scheepsnaam, schipper en lading.
- > Ambtenaren van de Waterstaat (toegang 77, inv.nr. 2304): registratie van schepen die tussen 1842 en 1847 de zeesluis De Statenzijl zijn gepasseerd (Enkele andere gemeentearchieven bewaren soortgelijke gegevens. Zie onder.)

Scheepswerven

Van verscheidene Groninger scheepswerven zijn archieven bewaard gebleven. Bij de Groninger Archieven vindt u onder meer:

- > BV v/h Scheepswerven Gebr. Van Diepen te Westerbroek (toegang 1862)
- > NV E.J. Smit & Zoon (toegang 1057 en 1172)
- > Gebr. Suurmeyer (toegang 1028)
- > Verenigde Groningse scheepswerven Noordergroep
- > NV Scheepsbouwcombinatie Nescos (toegang 397)
- > Scheepsbouwvereniging Hoogezand (toegang 1040)
- > Fa. K.&J. Wilkens te Veendam (toegang 701), een houthandel en aardappelmeelfabriek met een rederij en een scheepstimmerwerf (inv.nrs. 79-83 en 91). Zie het archievenoverzicht, onder 16.02.04 'Handel, Nijverheid, Industrie, Dienstensector': 'Metaal'. (Andere gemeentearchieven en het Noordelijk Scheepvaartmuseum bewaren ook archieven van scheepswerven. Zie onder.)

Rederijen en bevrachtingskantoren

De Groninger Archieven bewaren verscheidene archieven van rederijen en bevrachtingskantoren (cargadoors). Ze zijn te vinden in het archievenoverzicht, onder 08.03.02 'Verkeer, waterstaat': 'Water'. De archieven bevatten onder meer scheepsjournalen, scheepstekeningen en bevrachtings- en positieboeken met informatie over lading en vertrek- en aankomsttijden.

(Het Noordelijk Scheepvaartmuseum bewaart ook archieven van scheepswerven. Zie onder.)

Maritiem onderwijs

Van verscheidene zeevaartscholen zijn archieven bewaard gebleven. Bij de Groninger Archieven vindt u:

- > Zeevaartonderwijs aan de Academie Minerva (toegangen 1448 en 2046).
- > Commissie van toezicht op de zeevaartschool, 1923-1970 (toegang 2204).
- > Vereniging schoolfonds voor schipperskinderen in de provincie Groningen, 1901-1975 (toegang 2217).
- > Internaat van de zeevaartschool 'Admiraal van Kinsbergen', 1921-1976 (toegang 1333).

Vervolgonderzoek bij andere instellingen

Gemeentearchieven in de provincie Groningen

Op www.groningerarchiefnet.nl vindt u inventarissen van archieven die bij andere gemeenten worden bewaard. U vindt er onder meer:

- > lijsten van passerende schepen (gebruik de zoekterm <schepen>)
- > registraties van schepen en schippers (gebruik de zoektermen <schepen> en <schippers>)
- > dossiers over woonschepen (gebruik de zoekterm <schepen>)
- > Zeemanscollege "Voorzorg" te Nieuwe Pekela, 1851-1882
- > Zeemanscollege "De Trouw" te Oude Pekela, 1851-1862
- > Lijsten van garnalenvissers en ingeschreven vissersvaartuigen (ca. 1920-1984) en een lijst met 192 (Zoutkamper) vaartuigen voor zee- en kustvisserij (1919-1985).

Noordelijk Scheepvaartmuseum, Groningen

Bij het [Noordelijk Scheepvaartmuseum](#) kunt u op afspraak de bibliotheek raadplegen of onderzoek doen. U vindt er:

- > een [overzicht van alle bronnen](#)
- > archieven van:
  - scheepswerven en toeleveranciers
  - rederijen
  - verzekeringsmaatschappijen
  - schippersverenigingen
  - zeemanscolleges
  - zeevaartinspectie, derde district (inspecteur T.L. Mellema), 1914-1958
- > scheepsbouwtekeningen
- > sluislijsten van Martenshoek en Stadskanaal (1939-1974)
- > scheepsjournaals
- > foto's van scheepswerven en schepen, met name kustvaart
- > de collectie Jan Oostmeijer (hierin staan allerhande gegevens rond schepen die voorkomen in het kadastraal scheepsregister)
- > de monsterrolendatabase: alle bewaard gebleven monsterrollen uit de hele provincie over de periode 1803-1937.
- > de voorwerpen uit de museumcollectie zijn te bekijken op www.maritiemdigitaal.nl.

Kadaster Scheepsregister, Rotterdam

Bij het Kadaster in Rotterdam kunt u terecht voor:

- > scheepsgegevens van alle landelijke registratiekantoren van het [Scheepsregister](#). Op het scheepsregister (vanaf 1838) bestaan 2 toegangen: op scheepsnaam en op naam van de eigenaar. Als ingang voor onderzoek kan ook dienen het bouwjaar en het brandmerk of 'nummer van teboekstelling'. Vanaf 1927 bestaat dit nummer uit een combinatie van: volgnummer, letter Z(eevaart), B(innenvaart) of V(isserij), letter(s) van registratie-plaats (bijv. G of Gron voor Groningen) en jaar van registratie. De periode 1990-heden is opgenomen in de zogeheten Geautomatiseerde Scheepsboekhouding.
- > notariële afschriften van koopakten van schepen.

Maritiem Museum, Rotterdam

- > Het [Maritiem Museum](#) bewaart de liggers van de Scheepsmetingsdienst. De liggers uit de periode 1899-1989 zijn te bekijken in een [online database](#). De overige liggers kunt u op aanvraag inzien bij het Maritiem Museum.
- > Bij het Maritiem Museum kunt het weekblad voor binnen- en Rijnvaart Schuttevaer uit de perioden 1896-1920, 1977-1979 en 1982-1990 op microfiche raadplegen. Voor de periode 1896-1920 bestaan registers op scheepsnaam, scheepstype, scheepswerf en eigenaar.

Nationaal Archief, Den Haag

Bij het [Nationaal Archief](#) vindt u onder meer

- > het archief van de voorloper van de Marine: de Admiraliteit (Groningen viel onder de

Friese Admiraliteit)

- > het archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC)
- > het archief van de West-Indische Compagnie (WIC)
- > [handleidingen](#) voor onderzoek naar opvarenden van de VOC, voor passagierslijsten van onder meer de Stoomvaart Maatschappij Nederland en de Koninklijke Java China Japan Lijnen en voor onderzoek naar scheepswrakken.
- > Nederlandse Sonttolregisters (1714-1766): voor onderzoek naar Oostzeevaarders. De gegevens hieruit zijn opgenomen in een [online database](#). (Voor de Deense Sonttolregisters, zie Tresoar.)

Stichting Maritiem-Historische Databank

De [Stichting Maritiem-Historische Databank](#) beheert informatie over koopvaardij schepen vanaf 1813. Kies eerst voor 'Zoeken in scheepsgegevens' en zoek daarin op scheepsnaam, naam van de kapitein, IMO-nummer of roepletters. U vindt dan gegevens over classificatie, afmetingen, bouw, kapitein, lotgevallen en wellicht zelfs foto's. Overigens wordt de bron voor deze informatie vaak niet vermeld. Kies vervolgens voor 'Zoeken in Maritieme kronieken' om meer krantenberichten over het schip te vinden. In deze kroniek wordt de bron wel vermeld.

Piet's Scheepsindex

[www.scheepsindex.nl](#) biedt informatie over schepen (naam, specificaties, lotgevallen) en over kapiteins en scheepseigenaren, voornamelijk uit de 19e eeuw. Om de bronvermelding te zien, moet u bij het veld 'Het schip' op het walvisje klikken. Via de zoekingang 'Overzichten' kunt u zoeken op scheepswerf, thuishaven of scheepseinde. Via 'Overzichten' vindt u ook lijsten van leden van zeemanscolleges met vlagnummers en foto's van scheepsportretten en rederijvlaggen.

Zeemansleed

Als u van een schipper geen geboorte- of overlijdensakte kunt vinden, dan kan [www.zeemansleed.nl](#) u misschien verder helpen. De website biedt gegevens over personen die aan boord geboren of overleden zijn, vanaf 1800 tot heden, met bijbehorende scheepsgegevens.

Schippersgilden

[www.schippersgilden.nl](#) biedt gegevens over gildepenningen van Noord-Nederlandse schippersgilden en aanverwante gilden. Er kan worden gezocht op gilde, plaatsnaam en persoonsnaam.

Veenkoloniaal Museum, Veendam

- > Via de website van het Veenkoloniaal Museum is een [overzicht van scheepsjagers](#) te raadplegen, waarin u kunt zoeken op naam en woonplaats.
- > De voorwerpen uit de museumcollectie zijn te bekijken op [www.maritiemdigitaal.nl](#).

Fries Scheepvaartmuseum, Sneek

Bij het Fries Scheepvaartmuseum vindt u onder meer:

- > een [overzicht van archieven](#) van schepen, kapiteins, scheepswerven, zeilmakerijen en losse scheepsjournaals.
- > de [bibliotheekcatalogus van het museum](#).
- > de voorwerpen uit de museumcollectie zijn te bekijken op [www.maritiemdigitaal.nl](#).

Fries Historisch en Letterkundig Centrum Tresoar, Leeuwarden

- > Voor informatie over Oostzeevaarders kunt u onderzoek doen in de Sonttolregisters. De periode 1457-1633 is te raadplegen op microfiche. De registers uit de periode 1634-1857 zijn online beschikbaar op [www.soundtoll.nl](#). (Voor de Nederlandse Sonttolregisters zie Nationaal Archief.)
- > De collectie is te doorzoeken op [www.tresoar.nl](#).

Stadsarchief Rotterdam

Bij het [Stadsarchief Rotterdam](#) vindt u onder meer:

- > het archief van de Holland Amerika Lijn (met passagierslijsten)
- > weekblad voor binnen- en Rijnvaart Schuttevaër uit de periode 1977-2000 (op microfiche)
- > Dagblad voor de Scheepvaart uit de jaren 1887-1974, 1987.

Museum Kapiteinshuis, Nieuwe Pekela

De voorwerpen uit de collectie van het [Kapiteinshuis](#) zijn te bekijken op www.maritiemdigitaal.nl.

Visserijmuseum, Zoutkamp

De voorwerpen uit de collectie van het [Visserijmuseum](#) zijn te bekijken op www.maritiemdigitaal.nl.

Kroonvaarders, Vereniging van oud-KNSM'ers

Op de website www.kroonvaarders.nl vindt u gegevens over de Koninklijke Nederlandse Stoomvaart Maatschappij (KNSM). Onder meer:

- > schepen en hulpvaartuigen van de KNSM
- > monsterrollen van de KNSM
- > schepen van de Nieuwe Rijnvaart Maatschappij (NRM) Amsterdam

Het Scheepvaart Museum, Amsterdam

De voorwerpen uit de collectie van [Het Scheepvaart Museum](#) en de bibliotheekcatalogus zijn te vinden op www.maritiemdigitaal.nl.

Museum Vlaardingen

Het Museum Vlaardingen bezit een uitgebreide collectie op het gebied van de Noordzeevervisserij. Wegens verbouwing zijn de onderzoeksmogelijkheden t/m het eerste kwartaal van 2015 beperkt. De voorwerpen uit de museumcollectie zijn te bekijken op www.maritiemdigitaal.nl.